

DRM & LEEGTE

BOEDDHISME, MENS, SAMENLEVING

Van ruzie
naar vrede

Zen mama:
kinderen willen het 'nu'!

ial:

rouwen

Tenzin Palmo
fulltime boeddhiste

Licht en ruimte als bouwstenen de inspiratie van een architect

Architect Peter van Assche leerde als student mediteren uit een boekje. Later kwam hij met boeddhisme in aanraking. Over de invloed hiervan op zijn ontwerpen zegt hij: 'Ik hanteer principes die je boeddhistisch zou kunnen noemen, maar ook gewoon eerlijke architectuur.'

Angeline van Doveren | Fotografie: Diego Franssens

Na zijn studie informatietechnologie aan de *TU Eindhoven* begon Peter van Assche aan een promotieonderzoek. 'Halverwege schreef ik een artikel dat maar tien mensen konden begrijpen. En ik sprak maar een klein stukje van mijn talent en fascinatie aan, besepte ik. Dat was een cruciaal moment. Toen ben ik gestopt.'

En toen?

'Eerst wilde ik doorgaan in de muziek – ik speel al vanaf mijn zevende piano. Maar ik wist dat ik niet goed genoeg zou zijn. Toen vroeg ik me af in welk vak ik denken, voelen, mijn wereld en de wereld buiten mij heel dicht bij elkaar kon laten komen. En waar techniek en filosofie elkaar ontmoeten. Dat moest architectuur zijn. Dus schreef ik me in bij de studie bouwkunde in Rotterdam.'

KIP ZONDER KOP –

Parallel aan dit verhaal loopt een lijn, waar Van Assche over vertelt met ernst en vrolijkheid. 'Toen ik op mijn achttiende in Eindhoven ging studeren dacht ik: "Nu ben ik volwassen en ga ik de betekenis leren zien van al dat leven en die handelingen van mensen.'" Lachend: 'Nou, dat viel dus tegen. Na een jaar ontdekte ik dat iedereen rond rent als een kip zonder kop. En omdat niemand mij kon vertellen wat hier de betekenis van was, moest ik er zelf achter zien te komen.' Samen met een studievriend las hij filosofen, ze ontdekten Nietzsche. 'Die is goed in motieven van mensen ontrafelen. Mensen gebruiken ethiek vaak als rechtvaardiging van hun eigen middelmatigheid, stelt hij.' Ze lazen Ouspensky. En Gurdjieff. 'Voor het eerst zei iemand wat ik al die tijd voelde: iedereen rent maar wat rond, dat is existentieel lijden, maar er is een weg uit. Hoe? Door te werken aan jezelf, zei Gurdjieff. Dat namen we heel serieus op. We gingen mediteren uit een boekje. Na een week keek ik uit het keukenraam van ons studentenhuis en zag ik de wereld. Voor het eerst.' ▶

'Het beste effect kun je bereiken met materialen zoals licht en ruimte. En die zijn helemaal gratis.'

Wat zag je?

'De wereld! Huizen, bomen en bladeren! Verder niets. Maar ik zag het. Daar schrok ik zo van dat ik een uur ben gaan douchen. Ik was in paniek en dacht: "Dit doe ik nooit meer." Maar het is ook een goede tijd geweest. Een spannende speurtocht met ups en downs. Op een keer volgden we een yogales. Een zaaltje met vijftig vrouwen, en – met respect hoor – allemaal duidelijk rond de scheiding. Wij stonden als twee jonge studenten daartussen, rollend van het lachen.' En dan, serieus: 'Achteraf gezien zat er niet veel verschil tussen hen en ons natuurlijk.'

'Je hebt een ego nodig om iets te kunnen maken. Je kunt geen slappe vaatdoek zijn!'

VERANDEREN –

Op zijn dertigste ging Van Assche toch weer mediteren. Zo ontdekte hij het boeddhisme. 'Waar ik me al die tijd van af gehouden had vanwege die yoga-club.' Hij kwam in contact met de *Vrienden van de Westerse Boeddhisten Orde (VWBO)*, en leerde Varamitra kennen. 'Een van mijn belangrijkste leraren. Nu was ik niet meer bang om de dingen te zien zoals ze waren. Ik zocht het zelfs op, en toen lukte het natuurlijk niet. Ik kon mediteren en dan een week feesten en drinken. Op een dag vroeg ik me echter af wat ik nu wilde. Ik ontdekte toen dat het boeddhisme tools geeft om je leven te veranderen.'

Van Assche is kritisch over het omarmen van het boeddhisme in het Westen. 'Je moet je leven redelijk op orde hebben, vind ik, voordat je aan het boeddhisme begint. Want je maakt het jezelf moeilijk: je doet gekke dingen om een laagje dieper te gaan, om af te komen van het kip-zonder-kop-syndroom. En de meeste mensen zoeken iets anders. Ze willen gerustgesteld worden. Dat heeft te maken met de ethiek van de angst, waar Nietzsche het al over had. Vaak betekent dit echter: nog meer opgesloten worden in middelmatigheid. Het boeddhisme wordt dan een soort rechtvaardiging om niets te veranderen aan de toestand waarin je zit. Want je denkt: ik ben nu toch goed bezig? Niets is erger dan dat. Het is niet goed als boeddhisme wordt opgepakt als troost, als een nieuwe identiteit. Het exotische moet eraf hier in het Westen. Dat is gewoon niet handig.'

BADEN IN LICHT –

In zijn atelier kijken we naar een foto van het door Van Assche ontworpen 'full moon bath'. Een kuip in een hoge ruimte met kleine blauwe tegeltjes, badend in licht uit een onzichtbare bron. 'In dat bad kun je de lucht zien. Je voelt je opgenomen in het universum als je naar boven kijkt. Zie je die kraan? Een heel eenvoudige. Daar kan geen gouden kraan tegenop!' Lacht: 'Nee, dat ga je niet winnen. Het beste effect kun je bereiken met materialen zoals licht en ruimte. En die zijn helemaal gratis.' Van Assche profileert zich niet als boeddhistisch architect. 'Mijn personeel weet waarschijnlijk niet eens dat ik boeddhist ben. Ik hanteer principes die je boeddhistisch zou kunnen noemen, maar die met net zoveel recht beschouwd

kunnen worden als eerlijke architectuur.' Boeddhisme is in zijn werk impliciet manifest, in de manier waarop hij met materiaal en vorm omgaat, maar ook met mensen. Daarin neemt hij een voorbeeld aan violist Isaac Stern. 'Toen hij gestorven was, zeiden mensen: "Jammer dat hij dood is, hij was zo aardig." Ik vond dat top. Zo'n niveau bereiken en dat mensen dan zo over je praten. Dan heb je het goed begrepen. Ik – op mijn beurt – hecht waarde aan de mensen hier in mijn bedrijf. Als mensen hier binnenkomen zijn ze verrast door de stilte. Een prikkelende, creatieve energie. Ik ben geneigd veel energie te stoppen in hoe wij werken. Ik word superenthousiast als er dingen gebeuren die ik niet voor mogelijk had gehouden. Dat je medewerkers je verslaan op je eigen terrein.'

Teken van jouw ego-loosheid?

'Pas op,' zegt Van Assche lachend, 'ik heb een groot ego! Je hebt een ego nodig om iets te kunnen maken. Je kunt geen slappe vaatdoek zijn!'

Je hebt te maken met creatievelingen. Mensen met een ego. Geeft dat geen spanningen?

'Als mensen iets maken wat ik niet goed vind, dan krijgen ze dat te horen. Ik zeg waar het op staat, maar met argumenten. Dat geeft soms scherpe discussies. Maar onze energie is groter dan die eigen ikjes. Dan gebeurt er iets moois. Weet je, alles staat of valt met motivatie. Ik zag laatst *Buddha's Lost Children*, over de Thaise monnik Phra Khru Bah. Hij geeft een jongen die hem beledigt op een goed moment een klap. Is dat fout? Het gaat niet om het principe, maar om de motivatie. Iemand kan dingen doen die onethisch lijken, maar het ten diepste niet zijn. Die monnik was waarschijnlijk helemaal niet boos, maar deed gewoon wat op dat moment nodig was.'

RETRAITECENTRUM –

Tekenend: pas aan het eind van ons gesprek vertelt Van Assche over zijn ontwerp voor het retraitecentrum voor VWBO stichting *Metta Vihara*, in Zeeuws Vlaanderen. 'Natuurlijk! Daar komen boeddhisme en architectuur expliciet samen.' Hij laat zien hoe een deel van het dak van de meditatiekamer moet worden. Leesteen en glas wisselen elkaar af in een ongedwongen patroon. 'Dat geeft straks een prachtig spel van licht.' De meditatiekamer van *Metta Vihara* hult zich straks in een licht dat zichzelf nooit zomaar geeft. Je zult je moeten openstellen, om dit licht ten volle te kunnen ervaren. Van Assche: 'Met de dingen die ik maak, verwacht ik iets toe te voegen aan de zoektocht van mensen. Net als die yogavrouwen en wij als studenten toen; het verschil tussen ons is niet zo groot. We zitten allen in hetzelfde schuitje, en ik wil bijdragen aan het varen in de goede richting.'

Angeline van Doveren is muzicolooog en religiewetenschapper. Ze werkt in de gezondheidszorg, studeert bedrijfsfilosofie en beoefent zen-meditatie.

Website

www.bureausla.nl